

De ingrediënten van

een online les

volgens het directe instructiemodel

Inhoudsopgave

Inleiding	3
De vier fasen, leeractiviteiten en tools	3
<i>Fase 1: Introductie</i>	3
<i>Fase 2: Instructie</i>	4
<i>Fase 3: Verwerking</i>	4
<i>Fase 4: Afronding</i>	5
Activerende didactiek, binding en samenwerkend leren	5
Tips	6
Enkele bronnen	7

Auteur

Fontys Blended 2020

Copyright

De Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal is van toepassing op dit werk.

Ga naar <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/> om deze licentie te bekijken.

Inleiding

Het directe instructiemodel wordt in diverse studies gezien als een effectief didactisch model¹ en kent verschillende varianten² en stromingen.

Hier wordt een opbouw van een onderwijsleersituatie bedoeld die bestaat uit vier fasen

1. Introductie	Het thema wordt onder de aandacht gebracht waarbij bij voorkeur ruimschoots aandacht is voor het activeren van voorkennis.
2. Instructie	Nieuwe kennis en vaardigheden worden gepresenteerd, voorgedaan, uitgelegd, toegelicht, etc.
3. Verwerking	Studenten gaan aan de slag met de nieuwe kennis en/of vaardigheden door deze bijvoorbeeld toe te passen in een opdracht, te oefenen maar ook door elkaar hierop feedback te geven.
4. Afronding	Er wordt teruggeblikt op de eerdere fasen en mogelijk vastgesteld wat het leereffect tot dan toe is geweest; eventueel wordt vooruitgeblikt op het vervolg.

De vier fasen, leeractiviteiten en tools

Fase 1: Introductie.

Geef een samenvatting van voorafgaande stof, bespreek eerder werk, haal voorkennis op, geef aanknopingspunten voor de volgende fase. Nieuwe kennis en vaardigheden kunnen hierdoor worden gekoppeld aan al aanwezige kennis en vaardigheden.

Werkwoorden	Voorbeeld online activiteit	Voorbeeldtools ³
Bekijken	Video terugkijken	Mediasite, Youtube, Vimeo
Benoemen	Om de beurt elementen noemen	MS Teams, Mentimeter, Mural
Beschrijven	Ieder geeft eigen beschrijving	MS Teams, chat
Bespreken	Open uitwisseling	MS Teams
Brainstormen	Ideeën en associaties verzamelen en groeperen	Mentimeter, Mural
Citeren	Terughalen wat er gezegd is	MS Teams, chat, Flipgrid
Discussiëren	Stellingen bespreken	Powerpoint, MS Teams
Herinneren	Eerdere theorie ophalen	Flashcards, MS Teams
Herkennen	Onderdelen herkennen met aanwijsvraag	MS Forms
Inventariseren	Aspecten verzamelen	Whiteboard, Mural, Word
Lokaliseren	Topografische elementen aanwijzen	Mural
Opsommen	Zie inventariseren	-
Opzoeken	Informatie terughalen	LMS bronnen, internetbronnen
Positioneren	Aspecten bespreken m.b.t. onderlinge verhoudingen	Mindmanager
Samenvatten	Ieder maakt samenvatting van #-woorden > bespreken	MS Teams
Terugblikken	Maak een individuele terugblik van #-minuten	Flipgrid
Tonen	Stof van de vorige keer herhalen	Powerpoint
Uitlichten	Aspecten van vorige keer extra aandacht geven	MS Teams
Vergelijken	Samenvattingen vergelijken	MS Teams
Verwijzen	Relevante bronnen uitwisselen	MS Teams, chat

¹ Brophy, 1999; Walberg & Paik, 2000

² Zie o.a. Veerman, 2001

³ Tools beschikbaar voor Fontys docenten ten tijde van samenstellen

Fase 2: Instructie.

Breng nieuwe kennis en/of vaardigheden in de onderwijsleersituatie, licht het doel en belang toe in de inhoudelijke context, maak lerenden deelgenoot.

Werkwoorden	Voorbeeld online activiteit	Voorbeeldtools
Analyseren	Maak een probleem aanschouwelijk door live te analyseren	Mindmanager
Associëren	Verklaar oorzaak en gevolg door (samen) te associëren	Mural
Categoriseren	Groep aspecten van een thema (na associëren bv.)	Whiteboard, Mural
Duiden	Geef betekenis aan aspecten van een kwestie	MS Teams
Illustreren	Geef voorbeelden	Powerpoint
Integreren	Laat zie hoe aspecten bij elkaar horen via animatie	Powerpoint
Interpreteren	Geef een 'hardop' interpretatie	MS Teams
Motiveren	Verzamel ideeën hoe het probleem kan worden aangepakt	Mentimeter
Ontleden	Zie analyseren	-
Presenteren	Presenteer het thema, probleem, kwestie	Canva, Powerpoint, Mediasite
Prioriteren	Bespreek welke aspecten belangrijk zijn door te visualiseren	Mural
Samenvatten	Probeer de rode draad en kern te vinden	MS Meeting, chat
Schetsen	Ruw beeld tekenen/geven	OneNote, Mural, MS Teams
Toelichten	Aspecten toelichten	MS Meeting, chat
Uitleggen	Geef uitleg via een screencast	Mediasite desktop recorder, Stream
Uitvoeren	Handeling aanschouwelijk uitvoeren	Mediasite, MS Teams, Stream
Verbinden	Geef relaties aan	Mural, Mindmanager
Vergelijken	Verschillende resultaten met elkaar vergelijken	Powerpoint, MS Teams
Vertellen	Vertel het verhaal	MS Teams
Voordoan	Laat zien hoe het moet met opgenomen video	Mediasite desktop recorder

Fase 3: Verwerking.

Verwerk de nieuw ingebrachte kennis en/of vaardigheden op allerlei manieren.

Werkwoorden	Voorbeeld online activiteit	Voorbeeldtools
Begeleiden	Hou het proces in de gaten en ondersteun waar nodig	MS Teams
Construeren	Werk samen aan diverse producten	Word, Powerpoint, Canva
Dramatiseren	Speel een situatie uit en neem op	MS Teams
Ervaren	Los samen probleem op via casus	MS Team, OneNote
Feedback geven	Geef product of procesfeedback via commentaarfuncties	MS Teams, Mural
Imiteren	Probeer het getoonde zelf ook	Office 365
Maken	Zie construeren	-
Oefenen	Herhaal gespreksvormen om deze te leren beheersen	MS Teams, Flipgrid
Onderzoeken	Onderzoek welke oplossingen er zijn voor een probleem	Internetbronnen
Ontleden	Visualiseer aspecten van een kwestie of probleem	Canva, Mural, Office 365
Ontwerp	Ontwerp een prototype van het product	Office 365,
Ontwikkelen	Ontwikkel (samen) scenario's	MS Teams, Office 365, Mural
Oplossen	Los het vraagstuk op	Office 365
Simuleren	Simuleer praktijkverloop van handeling	MS Teams
Toepassen	Pas het geleerde toe in een nieuwe situatie	MS Teams
Tonen	Toon elkaars oplossingen met toelichting	Foto's app, Flipgrid, Canva, MS Teams
Uitwerken	Werk een prototype uit tot een eindproduct	Office 365, MS Teams, Canva

Fase 4: Afronding.

Kijk terug op het proces tot nu toe, kijk naar de leerresultaten en blik eventueel vooruit.

Werkwoorden	Voorbeeld online activiteit	Voorbeeldtools
Concluderen	Ieder deelt zijn conclusie(s) t.a.v. product, inhoud of proces	Mentimeter, MS Teams
Discussiëren	Discussieer over gevonden oplossingen en producten	MS Teams, chat
Evaluëren	Beoordeel aspecten van inhoud en proces	MS Forms, Mentimeter, MS Teams
Feedback geven	Geef elkaar feedback (en feedup en feedforward)	MS Teams, chat, Flipgrid
Inventariseren	Inventariseer de opbrengsten	Mural
Presenteren	Presenteer producten, evaluaties en conclusies	Office 365, MS Teams, Flipgrid
Samenvatten	Bespreek de kern en rode draad	MS Teams
Toelichten	Licht je bevindingen, producten of resultaten toe	MS Teams
Toetsen	Toets welke kennis is blijven hangen	MS Forms
Vergelijken	Vergelijk resultaten (a-)synchroon	MS Teams, chat
Vooruitblikken	Bepaal het vervolg, plenair, per subgroep of individueel	Mentimeter, Mural
Waarderen	Benoem de sterke punten van elkaar(s) oplossingen)	MS Teams chat

Activerende didactiek, binding en samenwerkend leren.

Activerende didactiek bevordert actieve betrokkenheid van de student bij de leeractiviteiten. Kies leeractiviteiten die passen bij de doelstelling van de onderwijsleersituatie zodanig dat ze studenten prikkelen en uitdagen. Varieer.

Ook het centraal stellen van problemen uit de (beroeps)praktijk kan actieve betrokkenheid versterken⁴. Studenten zijn zo geen consumenten maar mede-eigenaar en medevormgever van het leerproces. Geef studenten zo vroeg en consequent mogelijk actieve rollen.

Binding, met medestudenten en docenten, met de opleiding en het beroep zijn niet alleen voorwaarden maar ook voorspellers van studiesucces⁵. Volgens de Self-Determination Theory van Deci & Ryan zijn binding ('ik draag bij en ik doe ertoe') samen met autonomie ('ik heb regie en keuzes') en competentie ('ik kan iets en ik heb succes') de drie basisbehoeften van een mens, om gemotiveerd te kunnen raken⁶.

Richt de onderwijsleersituaties zo in met leeractiviteiten dat er veel contact en uitwisseling is in verschillende samenstelling tussen studenten onderling en studenten en docenten.

Samenwerkend leren leent zich hier natuurlijk uitermate voor. Volgens Whiple (1987) zijn bij effectief samenwerkend leren zowel docenten als studenten actieve deelnemers aan het onderwijsleerproces. Hierbij is sprake van gelijkwaardigheid, waarbij een groepsgevoel ontstaat dat op zich weer stimulerend werkt. De groep creëert als het ware kennis (en vaardigheden) ten gunste van de ontwikkeling van ieder individueel. Bedenk of in jouw onderwijsleersituatie informele of formele groepsvorming beter past en of studenten met vaste of wisselende groepen willen werken.

⁴ Merrill, 2002

⁵ Elffers, 2016

⁶ Lectoraat studiesucces HVA, 2016

Tips

- Pas zaken als grootte van subgroepen voor samenwerking, wijze van feedback geven (bv. a-synchroon i.p.v. synchroon) en duur van onderdelen aan, aan de online situatie; in plaats van de fysieke situatie een-op-een naar online te kopiëren.
- Start met een helder programma waarin puntsgewijs wordt aangegeven wat de bedoeling is. Geef van tevoren de starttijd aan van een plenair deel na groepswork en houd je daaraan.
- Zorg dat altijd duidelijk is waar materialen worden gedeeld, waar en hoe uitwisseling plaatsvindt, etc. Laat hierover zo weinig mogelijk ruis ontstaan. Vraag je ook af of het wenselijk is hierover afspraken met collega's te maken zodat het voor studenten eenduidig is.
- Houd instructie zoveel mogelijk kort en maak eventueel gebruik van videoclips die studenten naar behoefte zelf kunnen bekijken.
- Overweeg het gebruik van het principe van flipping the classroom, waarbij je bijvoorbeeld de instructie van tevoren laat bekijken.
- Gebruik online gemiddeld kleinere groepen dan je face-to-face gewend bent.
- Rouleer groepssamenstelling.
- Rouleer rollen. Ook studenten kunnen een instructie voorbereiden en verzorgen, terugblikken of feedback geven.
- Varieer volgorde en soorten van leeractiviteiten.
- Varieer met op te leveren resultaten; laat studenten hierin zelf keuzes maken.
- Gebruik regelmatig vormen van samenwerkend leren. Stimuleer dit bijvoorbeeld via opdrachten in elke fase en samenwerking tussen (verschillende) studenten. Dit kan helpen de online binding te versterken.
- Geef actief aandacht aan de verbinding tussen de verschillende fasen (terugkijken, vooruitkijken)
- Gebruik af en toe vormen van competitie.
- Stem het gebruik van tools af met collega's.
- Wissel je aanpak, successen en mindere resultaten uit met collega's.
- Wissel internetbronnen met informatie en inspiratie uit met je collega's (zie o.a. bij 'bronnen').
- Zie ook separaat voorbeeldles volgens directe instructie

Enkele bronnen

- [Fontys blended best practices](#)
- [Fontys blended Q&A](#) (zie didactiek en hulpmiddelen)
- [Inspiratie voor producten in de verwerkingsfase](#)
- [Tips met betrekking tot het gebruik van sociale media](#)
- [SURF infografic online onderwijs](#)
- [MBO tips voor online onderwijs](#)

